

Vold, trusler,
krenkelser og
trakassering mot
ansatte i
skole og barnehage

To pedagoger

- Slått med hoppetau, spyttet på, sparket, bitt, slått med knyttneve. Høye skrik og fæle ord. Det gjør meg urolig, vanskelig å sove, forårsaker mange bekymringer. (Småskolepedagog)
- Blitt sparket, slått, hoppet på, bitt.
- Fikk betale for kiropraktorer selv da en elev hoppet på hodet mitt slik at jeg fikk skade i nakke og rygg.
- Ble sparket i magen flere ganger da jeg var gravid. Man må alltid være forberedt på vold og at man kan bli skadet. (Førskolepedagog)

Ekstra påkjenning når barn i barnehage og skole utøver vold og trusler

Holdning 'litt får man tåle'

Barn handler i affekt, derfor kan de ikke lastes

Voksnes feil, kunne ikke håndtere situasjonen = skyldfølelse

Vil ikke melde fra, da de forventer motstand fra omgivelsene

Foreldre og retten til å si fra

- En opplevelse at vi ikke kan tilrettevise barn i dag. At vi går på 'tå hev'*.
- Ville vært herlig om foresatte kunne stole på oss pedagoger, ikke bare lytter og stoler på sitt barn.

«Håll käften kärring» --Rapport om utsatthet förskole og grundskolan 1-6,

* Dan Vidar Hansen i Dagsavisen.

TILTAK MOT VOLD

1. Kartlegge risiko
2. Vurdere stresspåkjenning og sentrauma skader
3. Gi informasjon om barn/elever med impulsgjennombrudd

PROSEDYRER VED FYSISK ANGREP

1. Skjermet sted for den utsatte
2. Kontakte verneombud og tillitsvalgt
3. Informere ledelsen raskest mulig
4. Når relevant, kontakte lege/bedriftshelsetjeneste
5. Ta bilder når fysisk skade
6. Ledelse tilrettelegge for rådgiving /psykolog
7. Ledelse utarbeide rapport, innhente vitner
8. Alternativt arbeid en periode etterpå

Vold – Krenkelse – Offer

Vold: The intentional use of force (Krug, E. G., 2002)

En handling gjort med hensikt eller ?

Krenkelse – fokus på den som er utsatt for trusler eller vold

Offer liggende nede. Ikke makt og myndighet

En **utsatt** person har fremdeles (noe)kontroll (Svensson, 2006, s. 113)

Involvert Pedagog?

- Samtale med lederen før dagen avsluttes + telefon hjem om kvelden
- Tilbud om debrifing påfølgende dag
- Den utsatte få velge hvem som skal delta debrifing
- Grove tilfeller: Tilbud om å hjelp til registrering hos Arbeidstilsynet av yrkesskade

Debriefing bra, men må følges opp videre

DEBRIFFING

Ikke kun én gang, men flere

Voldsutsatte pedagog møtes med: 'Er du ikke snart ferdig med å snakke om det'.

Krenkelser

- Nedverdiget, ydmyket, trakassert,
 - som videre fører til at en profesjonelt og personlig opplever utilpasshet
 - preget av angst, usikkerhet og forlegenhet (Glasø, 2008)
 - Et vanlig menneske vil oppleve det som krenkende
 - 'The Ordinary Man' (rettssak i New York, 'harassment')

Unngå for all del!

= **Usolidarisk!**

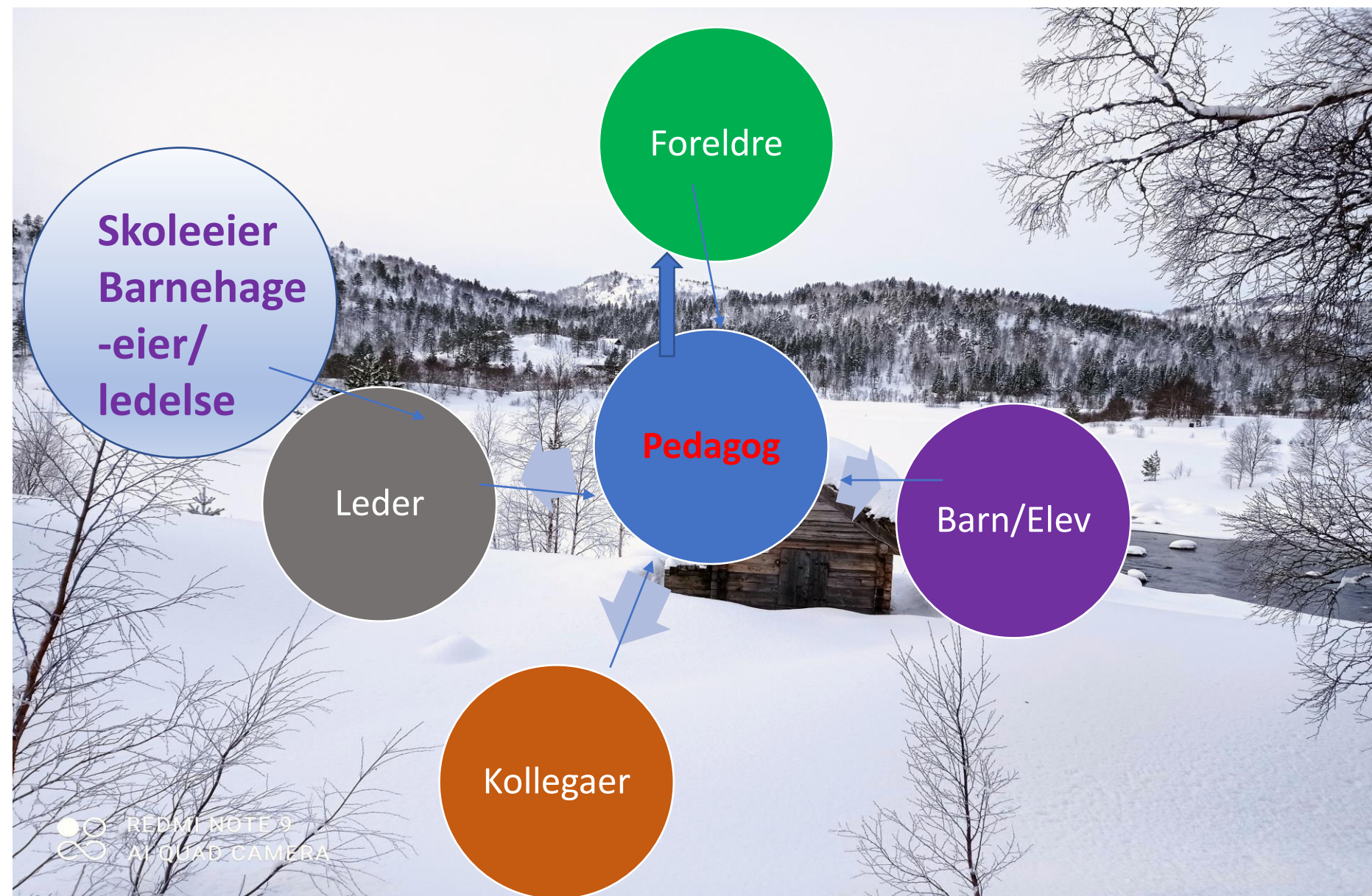
- I min klasse / min gruppe / i mine timer er han / hun ikke noe problem
- Råd: 'Jobb med relasjonen, du!'
- 'Kan det være noe med ditt elevsyn / syn på barn?'

De andre barna og elevene!

Også de som har vært vitne eller involvert i hendelsen, trenger støtte og oppbakking

Hensyn til:

Krav fra:

Fire norske undersøkelser

1. Utdanningsforbundet, Nasjonalt

2. Haugesund 2022

47% truet siste år, siste 3 år

45% utsatt for vold, siste 3 år

1-4 trinn: Høyeste andel

SFO : 50% utsatt for vold og trusler

5- 7 trinn: ca. 50 %

Ungdomstrinn 20-25%

- **Omfang:** 29 % har blitt trakassert / truet / utsatt for vold siste 12 mnd. (n=717)

- **Nivå:** Barneskole: 35% truet eller trakassert
- Ungdomsskole: 7% truet eller trakassert
- Vgs: 1% truet eller trakassert

- **Ledelsen:** 54% hadde ikke opplevd støtte eller veiledning fra ledelsen

- **Kilde:** Eidset, I. (2017). *Trusler og vold: Undersøkelse blant Utdanningsforbundets medlemmer som er grunnskolelærere: 29. mai – 27. juni 2017*

Fire norske undersøkelser

3. Sintef – Trondheim og Malvik

Wærø, I., Dahl, Ø., & Kilskar, S. S. (2019). Vold og trusler mot ansatte i skolen:

Analyse av proaktiv og reaktiv håndteringsevne i Trondheim og Malvik kommune

4. Konsekvenser Haugesund

Ingen	44%
Utrygghet	34%
Mistrivsel	31%
Ønske å slutte	20%
Fysiske	14%
Sykefravær	12%
Psykiske plager	12%
Utrygghet fritid	1,5%

- **Omfang:** 56% utsatt for vold siste 12 mnd (N=717)
Malvik kommune (N=128) var 52%

- Konsekvenser:** 15,3% opplevde utrygghet på jobb
- 13,4% mistrives på jobb
 - 10,4% fikk fysiske plager
 - 8,4% fikk psykiske plager

Fire norske undersøkelser

4. ROGALAND – småskolen

Utdanningsforbundet Rogaland. (2018). Kartlegging av vold hos lærere i 1-4-klasse i

Haugesund – Hvorfor
underrapportering-
Mulige årsaker

- **Omfang:** 43% trakassert / truet av elever siste 12 mnd. (N=750)
- **Ledelsen:** 54% hadde ikke opplevd støtte / veiledning
- Mangel på tid
- Mangel på utstyr (pc)
- Manglende nytte
- Tungvint eller lite brukervennlig avvikssystem
- Individuelle variasjoner.

Hvor utsatt er
pedagoger for
vold og trusler
—
sammenlignet
med andre
arbeidssteder?

Pleie og omsorg i institusjon

Sykehus

Hjemmetjenesten

Undervisning

Politi / vakt

Lege / tannlege

Barnehage

Hvor utsatt er pedagoger for vold og trusler – sammenlignet med andre yrkesgrupper?

1. Vernepleier / sosialarbeider
2. Pleie / omsorgsarbeider
3. Politi / vakt
4. Grunnskolelærer
5. Sykepleier
6. Leder, utdanning / helse
7. Barnehage- / Skoleassistent
8. Lege / Psykolog
9. Servitør
10. Barnehagelærer
11. Lektor / pedagog

Fire pedagoger som ble krenket: Videregående skole

- **Krenkelsen:** Trengte seg inn i klasserom. Trakk ut lærers strupehode og vred rundt. Lærer i sjokk, + PTS og ødelagte stemmebånd
- **Reaksjon:** Sykemeldt 2,5 år. Utfrosset, fikk skylda. Tapt livskvalitet
- **Ledelsen:** Benekting - fortielse
- **Rutiner:** Manglet
- **Oppreisning.** To rettsaker. 30000 kr. i oppreising. Betalt 8 år senere
- **Rettsaker ift arbeidsgivers plikter:** Oslo Tingrett, Borgarting Lagmannsrett, Høyesterett, Gjenopptakelse: Eidsivating lagmannsrett, Menneskerettsdomstolen i Strasbourg. *Avslag i alle 5 domstolene – 'ikke grovt nok'*

Fire pedagoger som ble krenket

Dagny, grunnskole Udnæs, M. (2020). *Vold i skolen: Læreres opplevelse av å bli ivaretatt etter å ha blitt utsatt for vold fra elev NTNU*. Trondheim.

- **Krenkelsen:** Basketak da elev tok kvelertak på medelev. Måtte handle
- **Reaksjon:** Sykemeldt flere uker, oppsøkte psykolog
- **Ledelsen:** Hadde ikke tid. Måtte med selvsyn se blåmerkene
- **Rutiner:** Nedskrevet, men ikke øvet på og ikke i funksjon. «Kan du ikke selv ringe bedriftshelsetjenesten», sa rektor
- **Kolleger:** Støttet ved å si fra til ledelsen om at hun slet etter hendelsen

Fire pedagoger som ble krenket Liv, grunnskole

Udnes, M. (2020). *Vold i skolen: Læreres opplevelse av å bli ivaretatt etter å ha blitt utsatt for vold fra elev NTNU*. Trondheim.

- **Krenkelsen:** Basketak da elev tok kvelertak på medelev. Måtte handle
- **Reaksjon:** Står 'an av. For kjedelig med vanlige elever. 'Søkt til slikt'
- **Ledelsen:** Støttet både på forhånd, under og etterpå. «Idealrektor»
- **Rutiner:** Gode rutiner. Regelmessig drøftet. Kurs i både grep og jus.
- **Kolleger:** En «gullkollega». Andre kollegaer ikke nok informert

Fire pedagoger som ble krenket Marit, videregående skole

- **Krenkelsen:** Filmet under skjørtet mens hun underviste elev. Filmsnutt lagt på nett. Elev filmet hendelsen i tillegg
- **Reaksjon:** Sykemeldt, utrygg, usikker, tap av trygghet, 'skygget unna'
- **Ledelsen:** Visste ikke hvordan håndtere. Ba om råd. Ville ikke anmelde. Ingen selvkritikk etter rettsak.
Elev fikk én dags utvisning og én karakter nedsatt i orden
- **Rutiner:** Manglet
- **Rettsak.** 7200 kr i bot + inndragning av mobiltelefon

Vanlige reaksjoner fra omgivelsene

- Bagatellisering
 - Pedagogens / voksnes skyld
 - Benekting
 - Avstandtaking
-
- Vi må få en grunnholdning:
 - **Det kunne vært meg!**

Balvig
eksistensiell
angst, -
ensomhet

- Hvem kan jeg stole på?
- Hvem kan jeg ha tillid til?
- Hvem vil virkelig gjøre
noget godt for mig?
- Hvem kan jeg åpne mig
helt overfor?
- Hvem er på min side?

Hvis noget skulle gå galt:

- muligheden for at få hjælp
- muligheden af at blive
bakket op
- muligheden for at andre vil
yde noget for én, uanset
omkostninger
- Disse fundamentale
spørgsmål er udtryk for
grundlæggende oplevelser av
eksistentiel ensomhed

Spørsmål til bearbeiding i grupper

Hva legger dere i begrepene vold, trussel og trakassering i en barnehage- eller skolekontekst?
Bruk anonymisert, helst tenkt, eksempel.

Vet dere hvilke rutiner som gjelder i en barnehage / skole dere kjenner til eller egen arbeidsplass?

Spørsmål til bearbeiding i grupper

Hvor vanskelig er det å melde fra når en/dere har vært utsatt? Og til hvem?

Hvis vanskelig, hva kan være årsaken?

Hvor lett er det å tildele skyld når andre utsettes for vold/krenkelser?

Spørsmål til bearbeiding i grupper

Hvor lett er det å selv
oppleve skyld når vi
utsettes for
vold/krenkelser?

Hvilken støtte
opplevde en krenket
lærer /
barnehagelærer dere
vet om?

Funn fra egen PhD

Skåland, B. (2016). The experience of student-to-teacher violation: A phenomenological study on Norwegian teachers being violated by students, NTNU

18.10.2023

Isolert – utstøtt

Sint på ledelsen som ikke forstod, støttet

Minsket Personlig Selvverd

Profesjonelt selvbilde - redusert

Skyld

Skam

Tanker om å slutte eller bytte jobb

Børge Skåland

Konkrete tiltak etter hendelse

Telefon hjem

Ta med på
spasertur – som
medmenneske!

Konkret: En kopp
kaffe

Etterspør og ta
tid til å lytte

Gi konkrete råd:
'3-dagers',
oppsøke psykolog

Gi anledning til
skifte gruppe /
klasse

'Skriving av
rapport' - støtte

Anmeldelse?

Blomsterbukett

Tilsyn v. Arbeidstilsynet Østfold og Akershus

38 av 40 skoler på Romerike fikk pålegg

Grunn:

Brudd på arbeidsmiljøloven § 3,2, 4,3

og internkontrollforskriftens § 5

Arbeidsmiljøvernloven

§ 4. 3

Krav til det psykososiale arbeidsmiljøet

(1) Arbeidet skal legges til rette slik at arbeidstakers integritet og verdighet ivaretas

(3) Arbeidstaker skal ikke utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden

(4) Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre

Arbeidsmiljøvernloven

§ 4. 3

Krav til det psykososiale arbeidsmiljøet

(1) Arbeidet skal legges til rette slik at arbeidstakers integritet og verdighet ivaretas

(3) Arbeidstaker skal ikke utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden

(4) Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre

Arbeidsmiljøvernloven
§ 3. 2
**Virkemidler i
arbeidsmiljøarbeidet**

(1) -arbeidsgiver sørge for at det utføres systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid på alle plan i virksomheten.

(2) kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen

Internforskriften § 5 - 6

- farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene
- må dokumenteres skriftlig

Opplæringsloven

§ 6.4.2

Plikten til å gripe inn

- Rettet mot en (volds-)handling som pågår
 - Stanse en slåsskamp
 - Stanse annen fysisk krenkelse
 - Stanse utfrysningssituasjon
 - Stanse elever som krenker andre verbalt

Opplæringsloven § 9A-4

Aktivitetsplikt for
å gripe inn mot
krenking som:

- Vold
- Mobbing
- Diskriminering
- Trakassering

Se Prop. 57 L (2016-2017) s. 22, 23 og 76

Udir rundskriv «Skolemiljø Udir-3-2017»

6.4.2 Når ikke '*Plikten til å gripe inn*' gjelder

- Begrensning: Hva som er mulig å gjennomføre
- Når den ansatte står i fare for å skade seg selv
- Når en krenker noen av elevene for å stanse situasjonen

Se Prop. 57 L (2016-2017) s. 22, 23 og 76

Opplæringsloven

§ 9.11

Bortvisning

VED ALVORLIG OG GJENTATT BRUDD PÅ REGLEMENT

- 1-7 ÅRSTRINN: ENKELTTIME ELLER RESTEN AV DAGEN
- 8-10 INNTIL TRE DAGER
- VGS INNTIL TRE DAGER.
- RESTEN AV ÅRET DERSOM BROTA ER SÆRLIG ALVORLIGE

Retten for elev til skolegang VS retten til trygt arbeidsmiljø for lærer

Alle lover teller likt i Norge!

- **Opplæringsloven § 2. 1 Rett og plikt til grunnskoleopplæring**

Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentlig grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter

- **Arbeidsmiljøvernloven § 4. 3 Krav til det psykososiale arbeidsmiljøet**

Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre

Straffeloven
§127, §128 og
§155
***Vold og
trusler mot
offentlige
tjenestemenn***

Gjelder også
skoleassistenter

Enhver som utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, eller har slik kompetanse i kraft av sin stilling.

Den som hindrer yrkesutøvelsen til en person som nevnt..., straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

Straffeloven §
265 og 286
***Særskilt vern
for enkelte
yrkesgrupper***

Med særskilt utsatt yrkesgruppe forstås

a) helsepersonell som yter medisinsk begrunnet helsehjelp,

b) personer som forestår allment tilgjengelig persontransport, som for eksempel jernbane, tunnelbane, trikk, buss, fly, drosje eller ferge, og

c) personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole.

**Straffeloven §
286
*Vold mot
særskilt
utsatte
yrkesgrupper***

Som særskilt utsatt yrkesgruppe forstås

-
- a) helsepersonell som yter medisinsk begrunnet helsehjelp,
-
- b) personer som forestår allment tilgjengelig persontransport, som for eksempel jernbane, tunnelbane, trikk, buss, fly, drosje eller ferge, og
-
- c) personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole.

Arbeidsmiljøloven § 6-3 Verneombudets rett til å stanse farlig arbeid

1. –ved fare for arbeidstakers liv og helse og ikke kan avverges på annen måte, kan arbeidet stanses inntil Arbeidstilsynet har tatt stilling om det kan fortsette

UE 2008: Slik jeg (jurist i UE) vurderer ovennevnte betyr det at elevenes rettigheter etter opplæringslova går foran verneombudets muligheter etter AML §6.3 NB. **Dette er feil!**

Rugstad, advokat Utdanningsforbundet 2014: Dersom verneombud har stanset undervisningen av elev, kan ikke rektor pålegge lærer å undervise eleven.

Intern prosedyre (Oslo-modell,)

Ledelse + verneombud + tillitsvalgte utarbeider

MBU vedtar

FAU - bekjentgjøres

SU-samarbeidsutvalget (Oslo: Driftsstyre) - vedtar

Foreldre, elever og ansatte gjennomgår vedtatt prosedyre

Øves jevnlig – drøftes jevnlig i naturlige fora